

[نهم باسه له دوو کورې په کيټي نووسه راني کورددا پيشککش کرا ، په کسه میان ټيواره ي ټوټي دووشه ممه له مهلبه ندي گشتي په کيټي له بغداد نووه میان به يانی ۱۵-۱۱-۱۹۷۸ له سلیمان ، نهمه ي خواره وه هر کهره سه ي نوو دوو کورې به به دستکاری به وه ، که ووتاری خویندراوه بخاته قالبی چاپ کردنهوه .]

نووسه ر

که لیژنه ي ټوشنبري په کيټي نووسه راني کورد بهرنامه ي وهرزي تازه بان پراگه باندم ، به ندي په که مې نوو بهرنامه به م بدل نه بوو ، واته - نه مته وېست په که م ناوو په که م قسه که ری نهم وهرزه بم ، وېستم پريان بگويم . ده بچ نه يشارمه وه که هوی په که مې نهم ناپه زايي به به ستني ناوي په که م قسه که ر بوو به نهرکو ناوي سه روکي په کيټي نووسه راني کورد هوه . چونکه نهم په که ستني ناوه ، تابلوی ناوه روکي باسو موحازمه رو ټيپازي تازه ي په کيټي لای زور که سو زور لا به که ده خات ، که راستر له به که جيا کردنه وه يانه و که سيک که ده ميکه له کورې به ره مې نه ده بي وره خنه و ټوټه نامه گه ريدا له گه لانا بووه ، به ره نه م و باسي ټيستانسي هر به ري نوو ټټره وودو کوشنبري تازه ي نوو په پرده به که ده بزانون به شتيکي نوو که سيکي نوو باری تازه ي نهم مهلبه نديوه نابه سترې .

نهم سه ره تابه ټيويست بوو ، هر ټوټه نووش ټيويست بوو که نلیم : کاتيک که لیژنه ي ټوشنبري سووربوون له سه ر برياره که بان : ټټره ناوو باسيک هاتنه بهر ده م ، به لام خوشم ناوي باسم له بساری په که م وهرزي تازه ي په کيټي نووسه ران جيانه کورده و ، له بهر نووه لاپه رهم به سه ر چه نسد ناماده کراوو نيوه ناماده کراوي پينازگسه ووتوي ، چاپ نه کراودا هه لدا به وه ، له ناوي تافه شاعرو تافه نووسه ر بان هه نديک ټيپازي تايبه تي ي به ره مې نه ده بي دوور که و تمه وه به ناچاری هاتمه وه ناو چوارچټپوه به کی گشتي به وه و شيعرم هه لباژد .

په سه ر ټپوه ناوه روکي باسم له ره ووف چه سه نو له تيف هه که مت گه باندر نووان جارټيک « من و شيعر » و جارټيک « نه جروبه ي من و شيعر » بان کرد به ناوونيشاني

نه جروبه ي من و شيعر

نهم باسهی نهمرۆو به کهرهسهی خوانی نهم دبدنه نی به تازیه . رهنگه لاتان سه بریت ، که سیک به شاعر تان نه ناسیوه ، باسی خۆی و شیمر بکات ، یان تهجروبهی خۆی و شیمرتان بۆ بکیریتنه وه .

سهرتان سوورنه میتن ، چونکه زۆربهی میوانو خاوهن مالانی مهلبندی نه ده بیسات له شیمروه ده ستیان پیکردوه . جالای هندیکیان ههر نیشانهی دهست پیکردن و سه رهتای ههلسوکه وتی و وشه کاری بوودو لای هندیکیان بناغه و تۆوی به کهم ریباژگرتنر که شهسندنو بوونه شاعر بووه لای هندیکیان ههر به شیک بووه ، ته نانهت به شیک بچووک بووه له هۆی دهر برین و جاروبار له پال نهو به ره مه سه سه ره کی به دا که خهریکی بووه و پنی ناسراوه . له ناخی دهر و نه وه ، ههستی به نگه وه خوار دوو و تهجروبهی تازه بووه به لیشاوی شیمرو ته قیوه ته وه دهر پریوه ، یان بلتین له سه رکاغز خۆی نوواندوه . بۆیه سه بر نی به که فیکتۆر هیکو هینهی نووسه ره هینهش شاعر بیت و گۆرکی رازی دلی نۆر جار به شیمر دهر برین و هندیک جار له دهر وونی زانایان و رابهرانی سیاسی وولاتان و جیهاندا ، کیشمو نه ندیشهی ژبان به چند دیر و چند هۆنراوهی ناسک خۆیان دهر برین . نه مهش سه ره تابه کی تر بوو ، نه مهش ههر پیتشه کی و بناغه ی مه بهس نی به .

به لهن : چند لاپه ره به کی کورت دهر باره ی نهو چند پارچه شیمره ی له چاپکراوی « رازی دوری » دا خویندووتانه وه ، دهر باره ی چند پارچه کی تر که ددچنه سه ره نهوان ده نووسریت ، ههرو نهوانهش ههستی قوولی ، پر له نازاری ، دور و ولاتی که سیکن که له سه ره مه دا دلی له گهل ههرو کار و پروداوی پۆژانه ی وولاتدا لای داره نهو ههسته له گهل نهم ههوالو نهو ههوال ، له گهل مهرگی خۆشه وستانو کوچسی دهر وون و تراجیدیای شه هیدانا بووه به شیمرو له پنی فریتسک ، خاوهن به ره مه ی ناسووده کردوودو کله کی دهر وونی دامرکاندۆنه وه فیکتی داوه به دلی . له بهر نه وه لای خاوهنی ، هۆی دهر برین . نه گهل لای ره خنه گران به شیمرش دانه نرین ، یان له رۆو به ی شیمری کوردیدا له خانه به کی نریشدا دانه نرین ، نهوا له رۆوی تهجروبهی شیمری به وه ههر به که لیر دا رهنگه وک که سیک که خهریکی

پرخه گری یان ره خه نووسین بووه مافی نه وه نه ده نی که نهو پارچه شیمرانه ههلسه نگینم و له خانه ی شیمری کوردیدا جیکه ی خۆیان بۆ ده ست نیشان بکه م و له « وینه و موسیقار زمان » یان بدویم . به لام له رۆوی تهجروبهی شیمروه نیوهش ریکه م ده ده نی لایان بدویم و خۆشم بۆم هه به له مه بدانی یادداشت نووسینه و دا له چیرۆکی ههر دیره ، پارچه شیمره بدویم .

لیره دا ناتوانم به دریزی له وهش بدویم : به لام ههر نهو تهجروبهیه سه رناویکی تازه ده به خشین ، که ده بی بۆ ژبانو به ووردی له به ره مه گهیشتی شاعرانمان دوا ی بکهوین .

.. چون شاعر - شیمر ده نووسیت ؟ .. چی دهر باره ی له دایک بوون و ره شنوس و پاک نووسی مه م و زینی خانی و شیرین و خه سه روی خانای قوبادی و شیکه سه معانی فه قهی ته بران ده زانین ؟ .

فیکتۆر هیکو کورپیکه دهر بری ، زۆر کاری تر ده کات ، به لام نهو پاش بیست سال شینی بۆ ده کات و شیمری بۆ ده هۆنیتنه وه . دیاره فه ره نسایه کان له زۆر روه وه له م پارچه به و له و دیارده به دووان . به لام نیمه تا نیستا نازانین - ژانو ژنی و جووانو هه ژانندی مه وه لوی به ده ست شینی عه نه بر خاتوونه وه چون بووه ؟ نه حمه د به گی کوماسی که ی « گلکۆی تازه ی له بل » ی نووسی « نه گهل نهو نووسیبیتی و شیمری حمافا نه بیت ؟ » یان حمافای دهر به نده قهره پاش چند « بازم ته وارن » ی ووت ، ته نانهت ههچ به لکه به کمان دهر باره ی « شینی گولاله » ی گۆرانیش به ده سه مه نی به و نازانین نازاری مهرگی « دارا » بۆ لای ههر دی نه بوو به شیمر .

له بهر نه وه سه رتان سوورنه میتن ، که سیک به شاعر تان نه ناسیوه ، پۆژیک له پۆژان دهر فه نی بی تهجروبهی قوولی ، راسته قینه ی ، ته قینه وه ی نازارو نه شکی مهرگی نهو هاویری و که سه رو خۆشه وستانه ی بوونه سه رناوی پارچه کانی « رازی دوری » و نه وانیرتان بۆ بنووسیت ، هه مووشی تهجروبهی « ژانو ژنی » ی راسته قینه ن له گهل شیمرداو سه ره تاو هۆی به ره میتن له بهر ده ستدان مندالن ، « جگه رگۆشه ی شیمرن » ، با جوانو چارکال و بالا به زۆر شوخو داناش نه بن .

له پاشا : شیللر حمزی ده کرد له کاتی شیمر نووسیندا بۆنی نهو سئوه گهنوه بکات که له چاوی میزه که بیدا شار دبوویهوه ، شاعیریک و ایزانم لامارتینه قاچی دهخته ناو ئاودوهو شیمری ده نووسی . شاعیری واش هه به به دم چا یان قاوه خواردنهوه یان جگهره کیشانهوه شیمر ده نووسن .

جواهری به دوو چهشنی سهیر شیمر دهنووسی . له موزه خانهی پووشکین و لیرمانتوفا رهشنووسی زۆر له بهر هه مه کانیاان پاریزراون . به کیکیان پارچه کانی له سهیر کاغز له دابک ده بن ، واته رهشنووسه که کوژاندنهوهی زۆر پتوه دیاره ، تمنانهت هه ندی ره سمشنی ته واو دبوو ، نهوسا ده چوه سهیر کاغز ، واته کوژاندنهوه به رهشنووسه کانی بهوه نابینی .

ئهمانهش سهیرناوی یادداشت و تهجروبهی شیمرین ، به لام ئیمه هیشتا که ممان نووسیوه تهوه ، رهشنووسمان به ده گمان هه لگرتوه ، بهک ده ستووسی نالی یان حاجی خۆیا نمان نهماوه ، قه له ندهر خانه کهی پیردمیتر دو شوین چاپخانهی حوزنی و گیوی موکریانیمان تیک داو خانووی نه مین زه کی و توفیق و ده بیمان له کیس دا .

نهو رهشنووس و جیگایانه هه به لکهی میژووی و نمونهی یادگارو بابهتی موزه خانه نین ، به لکو کلیتکی ترن بو ره خه گر ، زۆر جار به نجه ره ی لیکدانه وهی سایکولوژی به ره هه من ، ریگه ی شاره زا بونی هاتنه وه «توترا» و جوولانی ناخی شاعیرن . هه به کی ترن له هه کانی به قوولی له بهر هه م گه یشتن و شاعیر ناسین و کهرده سی زیندووی دوور له بهر هه من به ده ست شاعیره وه .

له م یوو هه شهوه سهیرناویکی تری « من و شیمر » یان « تهجروبهی من و شیمر » دینه کابه وه ، که ئه مه یان ته واو له سنووری خۆو چه ند پارچه به کی به شیمر زانراو یان نه زانراومان ده باته ده ره وه ، به ره و ئاسۆ به کی به رین و فراوانمان ده بات که ئاسۆ شیمری سهرده مه و هه یچ نه یی بهری ناسین و دنیا دیده یی و تمه نه یکی پان و به رین و پر له یوو داوو دیارده و که سان و شاعیران ناسینه .

وهک ووتم : خۆم به شاعیر نازانم ، له بهر نه وه ناگونجی به که م که س بم ده ست به ده مه قه لسه م و تهجروبهی ژان و ژۆی و ده ره پهرینی هه ره به که له و

پارچانه بنووسم ، که له گه ل هه ره به که دا تهجروبه به کی راسته قینه و هه ژاندنیکی قوول و تیکه ل بوونیکی عاتیفه و یوو داوو که ره سه ی گرده وه بووی زمان و وینه و داستانی کۆنم دیوه .

هه ره نه وه ش کلادریۆژنه ی تهجروبه ی راسته قینه ی شیمر بیننه ، به و جۆره راسته کۆبی شاعیران تاقی ده که مه وه ، شیمری یی هه ژانسدن و ژان و ژۆی و تهجروبه به کی راسته قینه ، بۆنو بوکرووزو هالاری دلی گه رم و سۆزی دلسۆزی و شیرینی راستی و راستکۆبی تیدا نابینۆی ، با بهری سعه تکاری و ده سه لاتیکی باشیش بیت به سهیر کیش و قافیه دا . رینگه بیرسن که کۆمه له شیمریک له مو ده روونه وه هه لقولیب و بورکانی ته قیوه ی دلیکی پر له نازارین ، چۆن ناچه ریزی پتیشه وه ی شیمره وه ، یان هه یچ نه یی ناچه ریزی پتیشه وه ی شیمری کوردی به وه .

لیره دا هه لویستی ره خه گرانه راده په ری و ده ووترۆی : نه وه به تواناو هتیزی شاعیر ، نه وه یسه جیاوازی ئه م شاعیر و نهو شاعیر و ده سه لات به سهیر کهرده سا « که زمانو وشه و وینه و بابسه ت و یوخارو موسیقا و زۆرو که می و فراوانسی په نگه وه خواردووی به کارنه هینراوی نه مانه ش ده گریته وه » .

شاعیر ئینسانه ، ده جوولن ، ده گری ، یی ده که ننج ، هه ندیک جاریش هه موو ئه مانه دهن به شیمر ، به لام جوولاندنه که له گه ل کهرده سه و ده سه لاته که دا تیکه ل دهن و له مو په یه ی شاعیر خۆیدا ، یان هه ره له په ی پارچه که دا ده ره په رین و وینه به کی په یکهرداری نامیته بی «باس» و «خۆ» [موضوع و ذات] پشان ده دن .

هه ندیک نمونه تان ده ویت ، وک ووترا : با ئه م قسانه شاعیره ناسراوه ، تهجروبه به پتسه گانمان بخه نه کارو تهجروبه ی خۆیان بگیره وه ، لاشتان گران نه بیت که هه ندیک نمونه له که سیتکه وه بیستن که هه ژان و تهجروبه ی - وینه ی راسته کۆو راسته قینه ی ده ره پهرینی شاعیرانه یه ، به لام ره نگه که ره سه و ده سه لاتی به سهیر که ره سه که دا نه وه نه بیت که بیاته مجلسی شاعیران :

نمونه :
وهک لهو شیمرانه دا ده بینن زۆربه ی یان هه مووی

له دهره وهی وولات ووتراون : له سنج سالی ۱۹۶۳ بو ۱۹۶۵ نووسراون . پاش نهوه له کاتی دوو ناسۆری دلدا پارچهی بچووکی تریان لیره چۆته سر .

سالی ۱۹۷۶ - ۱۹۷۷ ی خویندن له مۆسکو بووم . زادهی نهو سالتش له شیمر ، دوو پارچه و چهنسد دیری تاگه و ههر نووباره بوونسه وهی تهجروبهی ژانو ژیتی ددروون له گهل مهرگی نازیزاندا .

پۆژیک به لای ئیستکهی « نۆفساله بۆدسکایا » ی میترووی ژیرزمیندا رابوردم . خوربهی دل و شه قامی نووری یادگار و هاتنه و هبیرو فرمیتسکی چاو پیتکه وه هاورپۆ و برا و مامۆستابه کی وینه تاکی زیانمی بیرخسته وه که سالی ۱۹۶۲ دواجار له بهر دهرگای نهو ئیستکه به دا مال ئاوابی لیکردم و هاتمه وه وولات ئیتر نه مدپوه .

نه وینهی نهو نه پهستی و ماتم له نیوه پۆوه تا شه و بهریان - نهدام ، خهویان لئ حرام کردم . له سهعات چواری به ره به یاندا پارچه به چوه سه رکاغز که له پۆژنامهی « بیری نوێ » دا به ناوی « شیء من الوجد » وه بلاوگرابه وه . کاغزم داناو به کسر تا چیتشت ههنگار نووستم .

پدنگه بپرسن بۆچ به عهره بی ، منیش نهو کاته ده مپرسی بۆچ به عهره بی ؟

سالی ۱۹۵۱ - ۱۹۵۲ کۆمه له چیرۆکیکم به عهره بی نووسیبوو ، وون بوون ، سووتان ... پهنگه بلین باشتر ، سه بیرشه که ههر نهو ساله له بهندیخانهی بهغدا براینه لای نهو مامۆستابه م . پاش دووانو قسه و موناقه شه به کی زۆر دهرستیگی گهره ی ژبانی دامی !

کاری ئیبداعی به کوردی بنووسم و ههر به کوردی ، بهلام عهره بی زاینه که بۆ سوودی کورد به کاربیتیم ، له سر کورد بنووسم ، شیمری کوردی و ههر گیتراو به عهره ب بناسیتیم .

که واته بۆچ له ههژانیکدا که مهرگی نهو و بادی نهو چاوی به شیمر دهره پیتن تهجروبهی بیت نهو پارچه به له خۆبه وه به عهره بی نووسرا ؟ .

وهک ووتم : نهگه وهک خاودن تهجروبه لیم بپرسن ، منیش ده لیم بۆچ ؟ بهلام ئیستا له ههلوستی لیکولینه وه رهخنه وه ده توانم بلیم : کهره سهی پهنگه وه خوار دووی زمان ، لای من ،

ده فینه و شارراوهی عهره بی و کوردی هاوچوون و هاوسان . لهو پۆژانهدا هه موو پۆژ له گهل برابه کی سۆفیتی شارهزای عهره بی و ته سه وفدا دانه نیشتن ، یارمه تی به پرووسی و ههر گیتراوی کتیبی « خانی » به که ی دام . ههر له بهر نهو کتیبه که عهره بی بو ، سه رچاوهی ته سه ووف و ئیستیلاحی عهره بین . نهو پارچه ههژراوه بهش خۆی پره له ئیستیلاح و وینه و بیری سۆفیانه و دیمه نی به نازاره وه کوشنی هه للاج و وینه ی به دارا کردنی دووباره بۆتوه ، ههر له بهر نهو پارچه که که کونجی گهنجه شارراوه ، پهنگه وه خوار دووه عهره بی به که ی ووشه و زمانه وه دهره پری . نهو له گهل سۆفیزم و شیمری سۆفی و بیرو وینه ی ته سه وفدا ژبانه به و جۆره دهره پری .

عه بۆللا په شتی شاعر ههر پاش خویندنه وه ی نهو چهند پارچه به تی بینی به کی ووردی دامی ، که وا بزانه خۆشم دهرکم پین کردبوو : تو ته نیا له دووره وه ی وولات بۆ شیمر ده جوولیت و تاسه ی دووری به شیمر دهره پری .

راست ده کات . نه مهش به لکه ی راسته فینه ی تهجربه که به نهو نه گه ره نهو چیرۆکی نهو پارچه عهره بی به بیت ، هه موو پارچه کانی تر « که هه موویان کوردین » ، چیرۆکی خۆیان هه به وه هه ندیک ره شنوو سیشیان ماون . بهلام و دک و وتم : نه مه ته نیا بۆ هاندانی شاعیره کانمانه ، هه زم ده کرد شاعیر بووما به ، نه گه ره خاوه نی سن مولک و دیوانیش نه بووما به ، خاوه نی مولکیک و دیوانیکی بچووک بووما به تا هه موو تهجروبه که تان بۆ بگیتمه وه .

بهلام با چاوه رتی شاعیره کانمان بین ، چونکه خۆم به شایانی نووسینه وه ی نهو تهجروبه وه ته نانهت یادداشت نووسینه وهش ناییم ، چونکه بیکومانین له وه ی یادداشت نووسینه وه ، کاری نهو که سانه به که کۆله که ی پروداوی مه زنی میژووی جیهان یان وولاتی خۆیان و گهل و نه ته وه ی خۆیان بوون . یان ئهرگی نهو نووسه رو شاعیره گه ورا نه به که تهجروبه ی به ره هم و ژبانیان وهک به ره همه که شایانسی نووسینه وه به خۆی له خۆیدا به ری ته رو پاراوو به تام به گهل و میژوو ده به خشی .

ده بوو نه م راستی به لده م له یادداشت نووسین دان و له یادگار نووسینه وه مان دوورخانه وه . بهلام به هره ی بیری تیزو چروو پرسی ناگاداری و

پتوهندی بوونی دوورو نزيك به زۆر يووداوو شاعيرو
بهرهمنی نهدهبی یهوه ، له باری نهبوونی نهتهوه بهکی
وهك ئیمه دا ئمرکی شایه تی دانو نووسینه وهی هه ندیک
شت دهخه نه سه رشانى گه لیک کهسی وهك ئیمه :

بازاری دهه ره قیمه تی نه شیا به جیگه به
میشی گه یشته یووی نیگاری له خاك نه چی
له مندالی یهوه گویم به شیعر زرتگایه وه . زۆر کهس
باسی به کهم مامۆستایان ده کهن . به لای - نه وهی
نه لفو پنی فیر کردم ، شیعرى دهووت یان هه ر
شاعیر بوو . زۆر مندال بووم ، وابزانم پتوهندی و
نزیکی نه بوایه ، هیشتا کاتی نه وهم نه هاتبوو ، که
دۆشه که له بهكو بری داری سۆیا هه لگرمو بچمه
حوجره ، به لام و ابوو زوو چوومه حوجره ی مه لا
حامیدی کوری مه لا حملوونی شاعیری کویر .

باوگم له هه مدهوونه وه چیتزی شیعرى
وه رگرتوو ، به لام من زۆر درهنگ زانیم مامۆستام
شاعیره . به لای له نه ورۆزدا به رهنگی سوورو زهردو
سه وزو شین نه ورۆزنامه ی فارسی بۆ نووسینه وه و
پنی له بهرکردین ، به لام من نهو کاته زانیم خۆی
شاعیره ، که گه یشتبوومه پۆلی سه یه می ناوه ندی و
له گه ل هاوه له گانمدا له سلیمانی بۆ به کیك له
خۆپیشاندهانه کانی راپه رینی کاتوونی سالی ۱۹۴۸
ده چوین . نهو راپه رینه نهو مامۆستا ، ته ریکه ،
دووره خه لکهشی جوولاندبوو - پارچه هۆنراویکی
دامن بیهوینمه وه ، سه ردیتری نه مه بوو :

خائین به وه ته ن سواری کهری کهن
بۆی لای ده ن له چه بله به ره و دووا شار به ده ری
کهن

هه ر راپه رینی کاتوون و شیعرى کوردی - بۆ
زۆر کهس سه رباسن ، به لام بۆ من - سه رباسی گه لیک
یادگارو که ره سه ی ره خه نه به ،

له و سه ره تابه وه له پال حوجرد که دا نه موزگه وه
بوو که باوگم مه لای بوو . کۆری مه لایان و شاعیران و
نه ده بیاتو به لاغه ت دۆستان و مندالیکى حمز به له
شت گه یشتن و شت زانین ده بچ چیتان بۆ بگه یترته وه :

دیسان زۆر مندال بووم بیکه سو به ختیار
زیوهرم دی . به دیار سوراچی به ناویکه وه که
ماسی به کی سووری تیدا بوو ، له نه خۆشخانه ی لوبنان
« سه فوه ت » شیعرى بۆ ووتبوو ، له گه ل خۆیدا
به و ریکه دووره ی نهو سادا هینابوویه وه . بیکه س تی ی

دهروانی و له و دوو پارچه هۆنراوه نیشتمانی به ی
« سه فوه ت » ده دا که له گه لاویژدا بلاوگرا بوونه وه و
له گه ل پارچه به کی تازه ی « بیهخود » دا به راوردی
ده کردن ، که به لای بیکه سه وه به زۆر خۆی به سه ر
شیعرى نیشتمانپهروه ریدا سه پاندبوو . بیکه س لای
نه م نیو دیره دهو دبستا که ده لای « وهك کاکى خۆت
فیدایی وه ته ن » و ده بووت : نه مه مه گه ر گوپی
لای به ستیه وه نه وسا له شیعرى نیشتمانی بچیت .
به لای : بیهخود ، ناوی شاعیری لاهوتی له
ره فیف حیلمی یه وه درابوو یه و راستیش هه ر نه وه به
که هونه ره مند ی نهو مه ی ده انه ی شیعره .

ئیهتا که تال تاله قسه ی نیاوان شاعیرانم
دیهته وه یادو به به کیانه وه ده به ستم کللی تیگه یشتنی
هه ندی دیمه نم نه ده نچ که نه وسا تی یان نه نه گه یشتن .
زۆر سه یرد هیشتا نه م چه شنه بریارانه م له
بیر بیت : مه حوی سنه ته کاریکى گه وره به ، په وی
سنه ته که ی تین و سۆزی به شیعره کانی به خشیوه .
بیهخود راکه ی نه بیت ناتوانی شیعر بلایت
« هه ر له لیکدانه وه ی نه م بریاره دا : « سه فوه ت »
نه بووت : زۆر جار پارچه شیعریک مانگیك به
ده ستی یه وه ده خاتیه ت . خۆی نه دا به سه ر دیوانی
« که لیم » و « بیدل » داو له هه ر چه ند دیره دیریک
دروست نه کات . به لام وه ستایانه دروستیان نه کات .
شاره زا نه بیت که س ناتوانی شوین شوین پنی که دیت .
له م کۆره دا شتیکی ترم له یاده : وابزانم سه و
پینچ سالی به سه ردا رۆیشتوو . با به م چه شنه
بیکه یرمه وه .

یۆزانی باسی تازه گه ری و روانگه بوو پرسیاری
قوتابی به کی شاعیرم نه مه ی هینایه وه یادم .

پرسیاره که نه مه بوو : نه مرۆ نه وه ی پیتشور نه م
تازه گه ربی به ی پین قوت ناچن و لای په شمه . له
یۆزی خۆیدا نه وه ی سه رده می خۆی چی یان به
گۆران ووتوو د تازه گه ربی نه ویان لا چۆن بووه ؟ .
وه لام نهو یادداشته بوو که ئیهتا سی و پینچ
سالی به سه ردا یۆیشتوو :

من نه مه زانی چه ندی پین چو بوو ، شیعرى گۆران
بلاو بوو یۆوه . به لام نه وه نه دم ده زانی که نهو چه ند
سه رو ده ی له ئیهتگه ی نه وسا ی یافوه بلاوگرا بووه و
له قوتابخانه پنیان له بهرکردبووین شیعرى گۆران
بوون - کوردستان کوردستان : نیشتمانی جوان :

یا دەمی پاپه پینه . یان : بەری به یانه پووناکه ناسۆ .
« بیتخودو سه فوهت » له راستی یا به سۆزو پیزه وود
له سرووده کانی ده دوان . پارسهنگی سرووده کانی
زیوهریان ئه دایه وه . بهلام گالته یان
به شیعی تیری گۆران ده کرد من
له (کیشو قافیه) نه نه گه یستم ، بهلام وهک دواپی
تیری گه یستم گالته یان به کیشه کانی شیعی گۆران
ده کرد . کیشی په نجه یان لا په سه ند نه بوو . ئیسته ش
بیرمه که له سه ر نه و کیشه شانه شیعی یان بۆ گالته
دروست کرد بوو :

نابیشی شیتی گوئی دریزۆ هه روا ده روا سه ره ولتیزۆ
بیتخود به داخه وه ده بووت :

ناجی عه بیاس هه ندۆ شتی بۆ کتیبی قوبابخانه
له عه ره بی به وه پین کردم به کوردی - هه ر له و پارچانه
ده چوون - به لێن وابوو که کتیبه که ی چاب کرا
پاره م بۆ بنیترۆ نه ینارد .

هه ر دهباره ی گۆران نه و سه رده مه له بیرمه :
سالی ۱۹۴۵ بوو ، له قوتابخانه ی سه ره تایی بووم .
تاقم دۆستی نه ده ب دۆست - که ریم به گی چه مه د
به گی قادر پاشا - له خورمال لای کۆبوو بوونه وه ، بۆ
سه ینتی به سواری پوو یان کرده سه رچاوه ی زه لم .
به ده م ری به وه « ن . ناری » گه شتی هه ورمانسی
گۆرانی ده خۆینده وه . نه وانێ تر ، شی یان ده کرده وه .
هه ر نه و لایه نگری ته واوی گۆران بوو .

کۆمه له شاخی سه رزو گه ردن که ش
ئاسمانسی شینی گرتۆ ته سه اوه ش
هه موو له « ته شیه » و « ئیستیعاره » و
« جیناس » و « تیاف » یان نه پرسی : گۆران چی ی
لێ کردن . نایا ئاسمانی شین کۆمه له شاخ ده گرتنه
باوه ش ، یان به پیچه وانه وه .

هه ریاش نه و گه شته - « ن . ناری » بووه
مامۆستایه کی شیعو ئیستمان په ره وریم . له و ته مه نه دا
به که م بلاو کراودی نه یتم لادی - ژماره ی به که می
« به کیتی تیکۆشین » م خۆینده وه . ته نیا له
ده نگ و باسه که ی گه یستم .

هه رچه نه د باوکم زوو زوو نه بووت : ئیتمه به
تایفه شاعیرین . واته - باوکم و مام و خۆی و دوو برای
شیعی یان ووتوه . بهلام نه بویت من له شیعی
دوو ربخاته وه . شیعی به ئه ندیشه به که ده زانی ،
که قوتایی له خۆیندن ، زانسا له کۆشش زانستی و

قوول بوونه وه نوور ئه خاته وه . شاعیری راست
به ده م دیری تیکه وه ده یچ چه ند شه و بیدار ، خه وو
خۆراکی بۆ فه سیده به که لێ حه رام بیت .
بهلام « ن . ناری » هه ر له و په یه ی خۆیندن
سه ره تایه دا زۆر شیعی ئیستمانی خۆی و سه لام
بیکه سی پین له بهر کردم .

« ن . ناری » ی مام له گه ل خۆیدا برده می به
مالی ره مزای مه لا ماری ، ره مزای وه که کوره کانی
خۆی فیری ئیلقای شیعی ده کرد ، به که م ده رسی
ئیلقای دامی و چه ند جار پای هینام .

پارچه ی « وه تمن چی به » ی سه لام له بهر کرد ،
له نه ورۆزی ۱۹۴۶ دا ، بیکه س « به هار نامه وی
جوانیت ببنیم » ی خۆینده وه ، هه وری « خۆت
هه لته کینه په نگینه کۆلت » ی دا به گوئی خه لکدا .
گه لیک قوتایی قوتابخانه ی ناودندی شیعی شاعیرانی
تریان خۆینده وه ، من بچوو کترین قوتایی بووم که
هاتمه پی شه وه میتزه که له من به رزتر بوو ، به
خوالی خۆشبوو عومه ر که ریم عه زیزو کامه رانسی
شاعیری ئیستمان هه لیا ن گرتم و له سه رمیتزه که
دایان نام که به سۆزه وه به چه شنی ئیلقا که ی ره مزای
شیعی کانی سه لام خۆینده وه و چه په له به رز بۆوه ،
لا په ره ی یادگارو نه و شابه تی یانه هه لته ده مه وه :
چونکه زۆر سه رناوی تر هه یه و گه لیک کات و لا په ره ی
ده وی :

- یادی گه شته که ی گیوی موکریانی و شیعو
کۆکردنه وه به جلی کوردی به وه وینه ی شاعیران
گرتن .

- گه شته کانی عه لادین سه جادی و چه ند کۆل
که بیره میترد ده سکه گوئی بوو .

- له کۆلی شاعیران نزیک بوونه وه : مه جلیسی
رۆژانه ی « هه ردی و کاکه ی فه للاح و چه ند شاعیری تر » .
- « گۆرانی مه زن » و له نزیکه وه ناسینی .
پتوه ندیی خه باتی شۆرشگیرای وای کردین به هاوڕێ و
دۆست که جیاوازی په له و ته من هه ر بۆ پیزگرتن له
ناودا بمتنچ و به رامبه ر به میتزوو شابه تیکی راستگۆی
به رزیی گۆرانی شاعیر ، گۆرانی تیکۆشه ر ، گۆرانی
ئینسانیم .

زۆر له وه نزیکتر بوومه دۆستی « قه لری جان » و
بوومه تاقه که س ، یان به که م که سێ که بتوانسێ
راستی ئیبداع و به رزیی نه و شاعیر و مرۆفه به رزه

له خه لك بگه نيئت .

هر له و سردمه دا «جگه رځوځين» و «عوسمان سه بری» م ناسی - هر په که بیان لاپه په به کی یادگارو چهند لاپه په ی له شير گه يشتن دا گيرده کهن .

- «عربى شمۆ» نووسه ره و چهند مانگيگه له شى به خاك سپارنووه . به لام نهمسال جه زنى هفتا ساله بؤ جاسمى جه ليل ددکهن و ده بیان شاعيرى ترى کوردی سؤفيتش لاپه په ی تايبه تى و کسؤرى تايبه تى يان ده وئ .

- «روانگه» و شيعرى تازه و شاعيرانسى نئستاشمان ، گه يى له گلينه شيعرى کوندا قه تيس بوونمان لن نه کهن .

بؤمان هه به له لاپه په ی یادداشت و رابوردووه و ه بئينه سر نه مړؤ .

نه يچ رابوردو و چى نيئت ، نه گه چرای بينينى نه مړؤ ، گورينى شوؤر شگيرانه ي دواړؤ نه نيئت .

به لام بؤ نه مړؤو سبه نيئتش هر نه يچ باسى شير بکه ين ؟ نارنه ست فيشر ، سه ره تاي گرنگ ترين کتیبى خؤى به دووباره کردنه وه ي قسه په کی جان کوکتؤ دووباره ده کاته وه که ده لئ :

« ناتوانين واز له شير به تين ، خؤز که نه مزاني بؤچ ؟ » .

په گه زى شير له په خشانى زؤر له نووسه ره هاوچمرخه کاندا په نگ نه دانه وه ، ته نانه ت لای هه نديکي وه « سين نوکازى » ، نزيک خستنه وه ي په خشان و دهر برينى شيعرى ، نوسلو ويئکى تاکسى په زنگينى دروست کردوه ، به ره مى پره له پارچه ي ئيقاعى به له بهک چوونى دهنک لايه نى دهنک له ويته که دا ته واو ده بچ و له گه ل قافيه ي ناوه وه دا بهک ده گرن و ده سته به کی به به کدا چووى سه جع له بابته تى ليريك و سؤزدا دهرده که ون و شيعرى ليريكى په خشان ناميز له لاه و نه و لادا بلاوه و چى ئينفيعالى نساو چيرؤکن .

په خشانيش له مه يدانى شيردا همردياره ، پوخسارو کيشى کلاسيکى لای زؤر له شاعيران ناتوان ئيقاعى ژيانى تازه به چى نيئن ، له بر نه وه رووده که نه شيعرى په خشان ناميز .

نهم چه شنه شيعرى په خشانه زؤر به ي هونه رهنده شوؤر شگيره گه ورده کانى راکيشاوه ، ويته ي له به ره مى گاستيفو و برتشتو ئيلوارو

نيرؤداو نازم حيكه مت و ميچلانيس دا ده بينى و له شيعرى ئينگليزى و نه ميريکادا ويته ي دياردو له فهره نسه ش «جان کيرؤل» و «سان جؤن پيرس» واوه ده پؤن .

نهم پوخساره تازه به برينى به له کيشى جاران و له قافيه لادان ، قسه بهک جتيان ده گريته وه که ديمه نى دهره وه ي له په خشان ده چيئت ، نساوازي ئيقاعيش چى کيشه که ده گريته وه . به لام له پال نهم نه ويستن و نهم لادانه له وه شيعرى يانسه ي پى پراها تپووين ، ويته له شيعرى په خشاندا هر به پييازى کى شيعرى و شيعرى ته واو بيناده کړئ و ناچيئه ناو نه و ورده شتانه وه (تفصيل) که له ويته ي په خشانه کانى چيرؤکدا هه ن . نهم پوخساره چى خؤى گرتووه و شايانى به رده و امى به . نه مه ش هر سه ره تابوو ، بؤ نه وه ي تيكرا بريارى ک به سه ر شيعرى نه مړؤماندا بده ين .

- به لئ - شيريشمان هه به و شاعيريشمان هه به ، ده چمه وه سه ر لاپه په ی یادداشت و له توانادا هه به شايه تى بوون به شاعيرى ديلان و کامران تو مار بکه م ، راي همرديو ع.ج.ب و رابهرى گوران لاپه په به کی ترن له نزيکه وه ته قينه وه ي شيرکؤ بيته سم وه رگيترا به عربى ، خؤم له له تيف هه له مت به دوورنه گرت ، چهند دپرى « پر له گيچه لم » له به رگى ديوانى « عه بلولا به شيتو » دا نووسى . جه مال شارباز پرى و ديوانه کانى که رده ي کومه له و وتارىکى ئيستگه بوون .

- سه رده مى روانگه و له وه دواش « نه وه ي پيشووى شاعير و په خنه گران » داواى بيدنگ بوونيان لن ده کردم .

هاولتيکى دهرس و ونسه وه ي زانستگام يان دووانيان ، لايان شرم بوو ئيمه باسى « نه ولادى نه م سه ره » بکه ين .

به لام شيرمان هه به و به ره و پيشه وه دهرات : نه مه وئ شايه تى و به ووردى په خنه دا پؤچوون بخمه کانى تايبه تى و مه يدانى نووسين و بؤ هر به که شوؤن ترخان کردنيک . به لام ده بچ نه وه نده ش به شاعيره تازه کانمان - به شاعيردکانى ئيستمان بلين .

که پوخسارى هونه ر ، پوخسارىکى بينراو و بيستراوى نه و تو نى به له هؤشيارى تاقه که سيته وه هه لقولايين ، به لکوو دهر برينى تيگه بشتنيکى جهانه

جه ماوه و كه مان په صمانه به سه كره دايد تي به شو پښگيره كې هوي ده دات كه همدې گشتي نيشتماني نه هېستې نه خوښه واري سر رخات.

بفره به سر چرخي خوتدا
با كازيوه دواړو له لويښي تودا
به چرپهش بيت
پهنگ بداته وهو برسكه ي بيت .

له شاعرمان ددويت به سر هم چرخه دا بفریت و
بگاته دواړو ژبه لام به رامبر به شانازی وله خوبایي بوونی
شاعیر ده که وینه ورته و نارمزا يي :

نهو (سپیندهر) هی شاعیری ټینگلیز که
تمرکیزو ټیلهام و هاتنه و بیرو باوه پرکردنو گورانی به
په گمزی شاعیریتي ده زانیت ، له همومو به هر مو
توانایه وه دیته سر نهو له خوبایي بوونه و ده لئ :
« هر چنده شاعیر له خوبایي و پرنواوتن ،
به لام نهو له خو بايي بوون و ناواتمیان پاکترین چه شنه
شتی سر زه مینه قه دیس ناوات فری ده داته لاهه به لام
شاعیر ناواتی نه و به که خه لک بهو چه شنه بیناسن
که له ته جروبه ی دوری و هست و نهستی ناسک و
قول و نه و پیری له راستی گه یشتنیدا له نساو
شعیره کانیدا دهرده که وئ »

به لئ نه گم لای سپیندهر وایي که باوه پری
شاعیر به خو ی و که رده که ی سرچاوه ی به رهمه
گرنگه کانی نه ده بیاتی جهان بن ، نهوا ټیمهش بومان
هه به به دیوانی کوندا چاوبگیرنه وه و بلتین :

قارس و کوردو عره ب همرسیم به ده فتر
گرتوه
ساحیبی سئ مولکه (نالی) ، نه مرؤ دیوانی
هه به

شانازیمان له همو میان قبول کرد ، له همومو لویکی
به هرهداری قبول ده که ی ، به لام شانازی به که
به رهم بیه خشی ، که له گوړینی واقعی ناهمواردا
به شداریت ، که دهنگی به ره و پیش چوونی گسل و
جوانی و به ره بیت .

که باری کومه لایه تی ده ست نیشانی کردوه .
پوخسار نامانجیکي کومه لایه تی ددرده بریت .
هر وک ناومرؤک زور له باسو له بیری سره کسی
گرنگتره ، با هه لیزاردنی باسپش گرنگ بیت .

هونرمه ند هوشی به خو ی بیت یان نا ، هر
دهربری پیتازه کومه لایه تی به کانی چرخي خو به تی .
« هونرمه ند هه ست هر بهو شتانه ده کات که
چرخي خو ی و زروونی کومه لایه تی خو ی پیتشکه شیان
کردوه . که واته خو به تی « ذاتیه ت » ی هونرمه ند
له وده ا نی به که ته جروبه ی نهو له بنه رته دا لسه
ته جروبه ی هاوچه رخنه کانی خو ی یان هاوچینه کانی
خو ی جیابیت ، به لکو له وده ا به که ته جروبه که ی نهو
به هیزترو هوشیارانه ترو خه ست تره . ده بسئ
پتوه ندی کومه لایه تی تازه به جوریک . ده رخوا که
خه لکې تریش تی بگن و ده ی بلئ : فرموون نه مه
شتیکي سرنچ راکتشره « ل ۵۶ .

به لام شته سرنچ راکتشره که هه رده بسئ
شعیریت .

چهنديش باسی پوخساری تازدو شعیری نازاد بکه ی ،
هر ده ی نه و همان له بیر نه چیت که موسیقا بناغه ی
شعیره و هر بناغه شی ده بیت : چونکه که سیک که
گیانی به موسیقا چه ش نه بیت نابین به شاعیریکي
راسته قینه .

چند مه سه لوه و تیینی تر - دهر باره ی شعیری
تازمان هه به :

باس له نادباری « غموضی » ی وینه و ناوه رؤکی
شعیری تازه مان نه کریت .

له گه ل همومو راستی و دروستی په نابردنه بهر
وینه نه خشاندن و بال گرتن به سر ساکاری و
ساده پیدا ، فیشر راست ده کات که ده لیت :

نه ی همومو خه لک له به رهمی هونر بگن و
لئ ی یازی بن . هر له سره تاوه هونر نه رکی نه وه
نه بوو که به دهرگای کراوه دا دهر بازیت ، به لکو و
نه رکی نه و به دهرگای داخوا بکاته وه .

که واته : دهرگای داخوا - بس خه لک
کردنه وه ، زور له وه جیابه که په نا به ریته بهر نیشانه و
ره می نادبار ، تیگه یشتنی نه مهش ټیبداعسی
راسته قینه ی ددویت :

شیلر ده لئ :
جووته بالت بگه وه و نازایانه بفره